

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра **Фінансового менеджменту та фондового ринку**

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(підпис)

“ ____ ” _____ 2019_ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**

(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування

Фінансовий та страховий менеджмент

на тему: **«Проблеми і перспективи розвитку малого бізнесу в Україні»**

(назва теми)

Виконавець:

студент 6 курсу факультету **ФБС**

Сидоров Євген Юрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

____ д.е.н., проф. _____

(науковий ступінь, вчене звання)

Баранова В.Г.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ	5
1.1. Сутність малого бізнесу та його роль в національній економіці.....	5
1.2. Малий бізнес: сутність, фактори впливу та його роль в економіці....	10
1.3. Фінансовий механізм розвитку малого бізнесу.....	20
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	30
2.1 Оцінка джерел формулювання фінансових ресурсів підприємств.....	30
2.2. Сучасні тенденції розвитку малого бізнесу в Україні.....	39
2.3. Аналіз напрямків розвитку малого бізнесу в Україні(на прикладі областей України).....	52
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	
3.1. Застосування зарубіжного досвіду у розробці програм розвитку малого бізнесу в Україні.....	57
3.2. Рекомендації та шляхи удосконалення системи розвитку малого бізнесу в Україні.....	67
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75

ВСТУП

Актуальність теми. Стагнація, економічні кризи і проблеми в економіці України спонукають до пошуку можливих варіантів покращення стану функціонування економіки. Один з таких шляхів – мале підприємництво, бо саме вон є важливим фактором функціонування будь-якої економічної системи.

Розвиток малого бізнесу почався с історії незалежності України, проте його актуальне становище та функціонування знаходиться в незадовільному стані. Це пов'язано з незадовільним фінансовим забезпеченням, неефективною державною політикою щодо підтримки малого підприємництва.

Ці фактори гальмують розвиток малого бізнесу в Україні. Тому особливо актуальним стає дослідження проблем функціонування державної фінансової підтримки малого підприємництва, дослідження його структури, аналізу інструментів і важелів та їхній вплив на діяльність суб'єктів малого бізнесу, задля покращення їх фінансових показників діяльності.

Незважаючи на велику кількість досліджень в цій галузі, механізм державної фінансової підтримки малого бізнесу залишається вивченим недосконально. Вітчизняні науковці не приділяли достатньої уваги комплексному аналізу механізму підтримки малого бізнесу.

Відкритими залишаються питання щодо взаємозв'язків між фінансовими індикаторами малого бізнесу і мікро-, макроекономічними показниками.

Для удосконалення розвитку малого бізнесу в Україні необхідно більш детальне вивчення досвіду інших країн щодо державної фінансової підтримки малого підприємництва. Саме через те, що необхідно доскональне дослідження теоретичних засад та різноманітних прикладів фінансової підтримки малого бізнесу обумовило актуальність теми диплому.

Мета та завдання дослідження. Мета кваліфікаційній роботи – обґрунтувати положення та функції малого бізнесу в Україні та надати поради

щодо вдосконалення економічної системи фінансової підтримки підприємництва.

У кваліфікаційній роботі поставлені такі завдання:

- розкрити теоретичні основи функціонування суб'єктів малого підприємництва в Україні;
- розкрити сутність і описати структуру державної фінансової підтримки малого підприємництва;
- дослідити вплив системи оподаткування на малого підприємства;
- розробити напрямки державної поведінки щодо покращення становища малого бізнесу в Україні;
- обґрунтувати доцільність реалізації досвіду інших країн щодо державної фінансової підтримки малого бізнесу;
- надати варіанти покращення ефективності державної фінансової підтримки малих підприємств в Україні;

Об'єктом дослідження є процеси функціонування державної фінансової підтримки малого бізнесу в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти державної фінансової підтримки малого бізнесу в Україні.

Методи дослідження. Методологічною базою дослідження (для успішного виконання поставлених у роботі завдання) є різні способи наукового пізнання такі як: загальнонауковий та спеціальний. Виокремимо історичний, який показує розвиток правової бази малого бізнесу; методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції; метод порівняння – під час дослідження державної підтримки малого бізнесу в інших країнах задля можливості імплементації цього досвіду в Україні; інструментарій економетричного аналізу, графічний та табличний методи застосовані задля наочного подання інформації.

ВИСНОВКИ

Підприємницька ініціатива та збалансована державна політика, яка сприяє її реалізації, - ось що врятує економіку та прокладе шлях України до європейського успіху. Зараз, коли українська економіка перебуває в депресії, парадигма стимулювання бізнесу змінюється, і все більше поглядів спрямовуються на нові джерела зростання - малий та середній бізнес, креативну економіку, середній клас.

Кількість громадян, яких можна віднести до середнього класу - один з головних індикаторів розвинутої економічної ситуації в країні. З досвіду інших країн ми бачимо, що жодна успішна економіко-соціальна модель неможлива без розвинутого малого підприємництва. Саме малий бізнес - "локомотив" інновацій, адаптацій, позитивних змін в економіці країни, всебічного динамічного розвитку країни, та застосування новітніх технологій. Дослідження, які були проведенні в цієї дипломній роботі показали, що українській владі потрібно визначити малі підприємства драйвером економічного розвитку і гарантом покращення економічної та соціальної ситуації в цілому.

Зараз українській економіці необхідні реформи, які будуть базуватися на глибинній системній зміні економіки і суспільства. Вітчизняній економіці необхідно якісно стрибнути від екстенсивного, монополізованого, низькопродуктивного бізнесу до розвиненого вільного ринку, з високою конкуренцією, генерацією нових ідей і технологій, гарантій захисту підприємницької діяльності малих підприємств, сприянню інновацій в нові досягнення технологій на базі суб'єктів малого господарства. Явище протекціонізму олігархів та їх інтересів, що призвело до жорсткої фіскальної політики, надмірної обмежувальної кредитно-грошової політики Національного банку України, неефективність уряду, високі процентні ставки не тільки не допомагають розвиватися економіці, але й серйозно гальмують її

і саме через цю політику виникають не тільки економічні, але й соціальні проблеми.

Усе це не лише зменшило "фінансову глибину" економіки і зробило Україну надмірно залежною від міжнародної фінансової допомоги, а й крім цього закріпила економічну ситуацію, через яку Україна експортує переважно сировину та низькотехнологічну продукцію з низькою доданою вартістю, науковців, вчених та інших висококваліфікованих кадрів.

Отже, єдина альтернатива економічного знищенню української економіки є пріоритетна державна політика розвитку малого підприємництва, розуміння, що саме малі підприємства - рушійна сила інновацій, створення нових робочих місць, тим самим вирішуючи не тільки економічні, але й соціальні проблеми, наприклад, безробіття. Досягнення цієї мети неможливо без досягнення постійного діалогу між владою та бізнесом, паритетом інтересів, захисту прав як і споживачів, так і підприємців.

Отже, ми рекомендуємо такі пріоритетні напрямки політики уряду для покращення середовища для малого бізнесу:

1. Розробити стратегію розвитку малого бізнесу до 2030 року.
2. Розробити інструменти підтримки малого бізнесу, збільшити мікрокредитування, надавати гарантії кредитів, надавати консультаційну допомогу.
3. Впровадити європейські стандарти якості задля збільшення експорту товарів на європейський ринок
4. За досвідом інших країн створити особливу Комісію малого бізнесу України, яка буде гарантувати захист інтересів малого бізнесу і сприяти його розвитку в країні.
5. Зменшити податкове навантаження на суб'єкти малого господарства
6. Законодавчо передбачити використання частини отриманої Україною міжнародної фінансової допомоги на розвиток малого підприємництва України

7. Збільшити ефективність існуючих банківських інститутів та запровадити нові інститути фінансової допомоги малому бізнесу
8. Залучати міжнародних інвесторів вкладати гроші в розвиток вітчизняного інноваційного малого бізнесу
9. Збільшити надання пільг і дотацій інноваційному бізнесу України (за прикладом Японії)
10. Створити організації, які будуть навчати підприємницької діяльності (за прикладом Сінгапуру)

Усі ці зміни неможливі без комплексної перебудови не тільки економічної парадигми країни, але й забезпечення нової економіко-правової бази, яка буде не тільки стимулювати малі підприємства, але й гарантувати захист інтересів власників малого бізнесу.

На нашу думку, ефективний та динамічний розвиток малого підприємництва неможливий без зменшення бюрократії на всіх її рівнях, адже це ще одна причина виникнення корупції, яка може не тільки гальмувати розвиток малого бізнесу, але й знищити його.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боцьора Л. А. Налогообложение малого предпринимательства в Украине: современное состояние и перспективы / Л. А. Боцьора // Финансовый вестник. – Москва, 2013. – № 4. – С. 34-44.
2. Боцьора Л. О. Внесення змін до Податкового кодексу: спрощена система оподаткування "по-новому" [Електронний ресурс] / Л.О. Боцьора // Сучасний менеджмент і економічний розвиток: Матеріали Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф., 01 вересня – 30 листопада 2011 р. / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Сумський державний університет. – Режим доступу: <http://me.fem.sumdu.edu.ua/docs/d005.pdf>.
3. Варналій З. Інститути фінансової підтримки малого підприємництва України: сутність, генеза, перспективи / З. Варналій // Вісник КНТЕУ. – 2008. – №5. – С.14-24.
4. Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 року [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.
5. Про утворення Державної інноваційної небанківської фінансово-кредитної установи "Фонд підтримки малого інноваційного бізнесу" : Постанова КМУ від 12 грудня 2011 року [Електронний ресурс] / 221 Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.
6. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 09 грудня 2010 року (чинний) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.
7. Фінанси в трансформаційній економіці України: навч. посібник. [За ред. д.е.н., проф. М.І. Крупки]. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. – 614 с.

8. Фінансовий успіх малого бізнесу : методичний посібник підприємця. – К. : Комунальне підприємство "Київський міський бізнес- центр", 2005. – 36 с.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо подальшого вдосконалення порядку ліцензування господарської діяльності : Закон України від 25 червня 2009 року (чинний) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (в частині посилення правового захисту громадян і введення механізмів реалізації конституційних прав громадян на підприємницьку діяльність, особисту недоторканість, безпеку, повагу гідності особи, правову допомогу і захист) : Закон України від 12 січня 2005 року (чинний) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>
11. Питання впровадження в Україні принципів Європейської хартії малих підприємств : Указ Президента від 2 липня 2008 року (чинний) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.
12. Офіційний веб-сайт Вікіпедії. Вільної енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
13. Орєхова А.І. Власний оборотний капітал: методика визначення, динаміка та тенденції структурних змін. / А.І. Орєхова // Інноваційна економіка: всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2010. – №18. – С. 141-146
14. Моніторинг виконання регіональних програм підтримки малого підприємництва на 2009 - 2010 роки [Електронний ресурс] / Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/>.
15. Щодо пріоритетних завдань удосконалення політики розвитку малого підприємництва в Україні/ Сайт Національного інституту стратегічних

- досліджень при Президентіві України [Електронний ресурс]. –Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1455/>
- 16.Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- 17.Діяльність малих підприємств у 2009 році : статистичний збірник // Державний комітет статистики України. – Київ, 2010. – 184 с.
- 18.РІШЕННЯ від 07 квітня 2015 року № 19-31/2015 м. Хмельницький Про програму розвитку малого і середнього підприємництва в Хмельницькій області на 2015 – 2016 роки
- 19.Єзгор Л. О. Підтримка малого підприємництва як один із методів державного регулювання підприємницької діяльності в Україні / Л. О. Єзгор // Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. праць. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – Випуск 23. – Частина 1. – С. 199-204.
- 20.Мазаракі А.А. Домінанти інституційної модернізації фінансової системи України / А.А. Мазаракі, С.В. Волосович // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2016. - № 1. – С. 5-23.
21. Іляш О.І. Інвестиційно-інноваційна активність малих підприємств / О.І. Іляш, Ю.Б. Клепцова, К.Ю. Чергава // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.3. – С. 139-142. 83.
- 22.Інформаційна довідка про стан виконання Держкомпідприємництвом та його територіальними представництвами у 2008 році бюджетної програми часткового відшкодування відсоткових ставок за кредитами, що надаються суб'єктам малого та середнього бізнесу для реалізації інвестиційних проектів [Електронний ресурс] / Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/>. 84.

- 23.Іонін Є. Є. Фінансова аналітика сучасного бізнесу : монографія / Є. Є. Іонін, М. М. Овчинникова; Донец. нац. ун-т, Облік.-фін. ф-т. – Донецьк : ДонНУ, 2012. – 303 с. 85.
- 24.Квасовський О. Р. Теоретична концептуалізація формування фінансового механізму виробничих кластерів / О. Р. Квасовський, Е.Т. Карапетян // Світ фінансів. – 2014. – Випуск 3. – С. 135-146. 86.
- 25.Квасовський О. Р. Теоретична концептуалізація конкурентоспроможності підприємства / О.Р. Квасовський, Е.Т. Карапетян // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. – № 7 (33). – С. 97-104.
- 26.Квасовський О.Р Аналіз практики використання зарубіжних методик (моделей) прогнозування ймовірності банкрутства підприємств / О.Р. Квасовський, Г.Й. Островська // Галицький економічний вісник. Серія «Економіка». – ТНТУ ім. І. Пулюя. – 2011. – Випуск 2. – С. 99-111. 88.
- Квасовський О.Р. Реформована спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні / О.Р. Квасовський // Світ фінансів. – 2012. – Випуск 1. – С. 51-57.
- 27.Кундицький О.О. Про вдосконалення механізму державного регулювання розвитку малого підприємництва в Україні // Формування ринкової економіки в Україні. Наук. зб. Випуск 6. – Львів, 2000. – С. 369-373.
- 28.Ларіна Р. Р. Малий бізнес в Україні: роль та особливості розвитку в національній економіці : монографія / Р. Р. Ларіна, О.В. Азаров. – Донецьк: "Вебер", 2007. – 300 с. 110.
- Ластовецький А. Загальна характеристика законодавства у сфері підприємницької діяльності та основні тенденції його розвитку / А. Ластовецький // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 7. – С. 3-5.
- 29.Лігоненко Л. Інноваційний вектор розвитку підприємництва в Україні та роль малого бізнесу в його забезпеченні / Л. Лігоне– 2008. – №5. – С. 5-10. 112.
- Лобач О. Страхування ризику неповернення кредиту // Юридична

- газета. – 2006. – №21 (81). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/article/646/>.
30. Лобозинська С. М. Вплив фінансово-кредитного механізму на розвиток інтеграційних процесів у сфері малого і середнього підприємництва / Софія Миколаївна Лобозинська // Вісник Львівської державної фінансової академії. – 2005. – № 8. – С. 181-188. 114.
31. Ляшенко В.И. Кредитная инфраструктура малого бизнеса: ретроспектива / В.И. Ляшенко, Т.В. Соколова // Вісник економічної науки України. – 2006. – № 1. – С. 95-101.
32. Моніторинг виконання регіональних програм підтримки малого підприємництва на 2009 - 2010 роки [Електронний ресурс] / Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/>.
33. Моніторинг стану виконання регіональних програм підтримки малого підприємництва в регіонах України (за підсумками 2009 року) [Електронний ресурс] / Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/>.
34. Мочерний С.В. Основи підприємницької діяльності : посібник / [С.В. Мочерний, О.А. Устенко, С.І. Чеботар]. – К. : Академія, 2001. – 280
35. Наливайченко С.П. Регулирование развития частного сектора на Украине / С.П. Наливайченко // Культура народов Причерноморья. – 2006. – № 80. – С. 112-115.
36. Національне рейтингове агенство "Рюрік" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua/>